

แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชานเมืองชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร เป็นบริเวณชั้นนอกสุดของเมือง และเป็นเขตต่อชนบทได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดิน ลักษณะเศรษฐกิจสังคมอย่างรวดเร็ว โดยเมื่อเริ่มแรกนั้นบริเวณชานเมืองจะมีลักษณะทางกายภาพและสังคมเป็นชนบท การตั้งถิ่นฐานและการประกอบอาชีพของประชากรดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับสภาพธรรมชาติของพื้นที่เป็นรูปแบบสังคมการเกษตร เขตชานเมืองจึงเป็นบริเวณที่มีความหนาแน่นต่ำมากเมื่อเทียบกับเขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร (ลู่วัดนา ลูกลี, 2524) แต่เนื่องจากปัจจุบันความเป็นเมือง (Urbanization) ได้แพร่กระจายจากเมืองเข้าสู่เขตชานเมือง สภาพการรุกล้ำทางกายภาพ (Physical Encroachment) ของเมืองเข้าสู่เขตชานเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ การขยายตัวของเมืองโดยการขยายขนาดและขอบเขตของเมืองเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นในเมืองใหญ่ทั่วโลก เขตชานเมืองจึงเป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลจากการกระจายความเจริญจากใจกลางเมือง (Arnold Whittich, 1979) เนื่องจากความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง โดยเฉพาะเส้นทางถนนได้ขยายไปสู่เขตชานเมือง ประกอบกับการขาดแคลนที่ดินในบริเวณใจกลางเมืองที่ดินมีราคาแพง จึงเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้มีการย้ายที่พัก โรงงานอุตสาหกรรม และธุรกิจการค้าไปสู่เขตชานเมือง

การเปลี่ยนแปลงในเขตชานเมืองทางด้านกายภาพ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตปัจจัยขั้นพื้นฐาน การขยายตัวของกรุงเทพมหานครในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ได้มีการขยายพื้นที่เมืองโดยเฉลี่ยถึงปีละ 10 ตารางกิโลเมตร ผลของการขยายขอบเขตเมืองออกไป ทำให้ที่ดินทำการเกษตรกรรมถูกบุกรุกให้เหลือน้อยลงไปเรื่อย ๆ ที่ดินทำการเกษตรได้มีการสร้างโรงงานอุตสาหกรรม หมู่บ้านจัดสรรขึ้นแทน ทำให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อมเปิดเปื้อนจนอาจเป็นพิษเป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อมได้ (เกษม จันทรแก้ว, 2524) ปัญหาการรุกล้ำพื้นที่ชานเมืองเป็นปัญหาสำคัญที่นักผังเมืองหลายท่านได้ให้ความสนใจและทำการศึกษา ลู่วัดนา ลูกลี (2524) ได้อ้างถึงการสัมภาษณ์ นิล หิญาธิระนันท์ อดีตผู้อำนวยการสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทยไว้ว่า "ปัญหาสำคัญ

ข้อที่น่าจะกล่าวถึงก็คือ ปัญหาชานเมืองที่แผ่ออกไปกินชนบทรอบข้างอยู่ทุกเดือน เหมือนกับโรคเนื้อร้ายที่งอกลุกลามไปไม่มีที่สิ้นสุด ประชากรที่เพิ่มพูนขึ้นและอพยพเข้าเมืองใหญ่ออกไปแสวงหาที่ดินอยู่อาศัยราคาถูกตามชานเมือง โดยอยู่กันแบบเบาบางและกระจัดกระจาย ก่อให้เกิดลักษณะครึ่ง ๆ กลาง ๆ ลุก ๆ ดิบ ๆ อย่างที่เรียกว่า "บ้านเมืองก็ไม่ใช่นาไรก็ไม่เชิง" และแผ่ออกไปไกลอย่างไร้ระเบียบ จน กทม.หรือเทศบาลหมดความสามารถที่จะแผ่ขยายกิจการด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ประปา ไฟฟ้า ท่อระบายน้ำทิ้ง ฯลฯ ตามออกไปได้โดยคุ้มค่าและประหยัด

แนวความคิดของคำว่าชานเมือง

Hugo F. Reading (1977) กล่าวว่า เขตชานเมืองเป็นเขตต่อชนบท อยู่นอกเขตเมือง ซึ่งมีลักษณะการใช้ที่ดินปะปนกันระหว่างการใช้ที่ดินแบบชนบทและแบบเมือง

Arnold Wittich (1974) ได้กล่าวว่า ชานเมืองเป็นเขตที่มีการพัฒนาและเป็นเขตที่เริ่มพัฒนา เป็นบริเวณที่อยู่รอบนอกเมือง ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างไปจากเมืองคือความแตกต่างด้านลักษณะสังคม เศรษฐกิจและลักษณะทางด้านกายภาพ

Jame H. Johnson (1967) ได้ให้ความหมายของเขตชานเมือง (Commuter Zone) ว่าเป็นเขตที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้สูง มีการพัฒนาบริเวณพักอาศัยราคาแพง เป็นจุด ๆ ตามแนวเส้นทางที่สามารถเดินทางได้รวดเร็วเป็นระยะทางไกลที่สุดของเขตนี้ ไปยังศูนย์กลางเมือง ซึ่งเป็นแหล่งที่พักอาศัยของประชาชนส่วนใหญ่ในเขตนี้ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง นอกจากนี้พื้นที่ส่วนมากของเขตนี้อาจจะยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรม

พรพรรณ สุรนันทน์ (2522) ได้ให้ความหมายว่าชานเมืองสามารถพิจารณาได้จากความหนาแน่นของประชากร โดยที่ประชากรอยู่ในเขตชานเมืองจะมีความหนาแน่นน้อยกว่าประชากรที่อยู่ในบริเวณใจกลางเมือง อีกทั้งชุมชนชานเมืองจะมีระยะทางห่างจากจุดศูนย์กลางเมืองมาก โดยจะอยู่ไกลจากย่านธุรกิจการค้าในชุมชนเมือง ห่างจากสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสถานเริงรมย์ต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่วนใหญ่จะให้บริการโดยตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์กลางเมือง

สุวัฒน์ รัตนาธิติ (2523) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชานเมืองชั้นนอก (Outer Suburb) คือบริเวณชั้นนอกสุดของเมืองต่อจากเขตนี้ไปเป็นพื้นที่ชนบท ชานเมืองชั้นนอกจึงอยู่ระหว่างเมืองและชนบท ทำให้เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า เขตต่อชนบท (Rural-Urban Fringe) มีลักษณะทั้งกายภาพและสังคม เป็นกึ่งชนบทกึ่งเมือง

โดยสรุปแล้ว เขตชานเมืองได้แก่บริเวณรอบนอกของเมือง ซึ่งประชาชนอาศัยอยู่เบาบางกว่าเขตอื่น ๆ ของเมือง เป็นบริเวณที่สิ้นสุดอาคารก่อสร้างของเขตเมือง บริเวณชานเมืองจึงเปรียบเสมือนขอบของตัวเมือง เป็นบริเวณที่มีอาณาเขตติดต่อกันระหว่างตัวเมืองกับพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งเป็นเขตชนบท เป็นเขตที่รับความเจริญในด้านต่าง ๆ จากเมือง และรวมทั้งรองรับการขยายตัวทางด้านกายภาพของเมือง

แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่เกษตรชานเมือง

ตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมาได้มีความสนใจในเรื่องนันทนาการ การอนุรักษ์พื้นที่ว่าง ความสวยงาม การป้องกันมลภาวะ และวิธีอื่น ๆ ในการที่จะปรับปรุงคุณภาพของสิ่งแวดล้อม ในขณะที่มีความกดดันในเรื่องของการเพิ่มขึ้นของประชากรต่อจำนวนทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้น ก็ได้มีความมุ่งหมายที่จะจัดหาสิ่งแวดล้อมของที่อยู่อาศัยให้น่าพึงพอใจมากขึ้น

ปัญหาพื้นฐานที่สุดก็คือ การใช้ทรัพยากรในการกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมคุณภาพของชีวิต ในจำนวนสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่ควรพิจารณาก็คือ การใช้ที่ว่างและทรัพยากร อากาศ น้ำ และที่ดินในการวางแผนเพื่อสภาพแวดล้อมที่น่าพึงพอใจ ซึ่งเป็นความต้องการของมนุษย์ทั้งด้านกายภาพ จิตวิทยา และด้านนันทนาการ ส่งเสริมและป้องกันทรัพยากรพื้นฐาน (Resource Base) อากาศ น้ำ ดิน ต้นไม้ ใบหญ้า และสัตว์ต่างๆ นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น การท่องเที่ยว รูปแบบของการพัฒนา การว่างงาน และมูลค่าของที่ดิน การป้องกันสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เหล่านี้ไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับชนบทเท่านั้นแต่เกี่ยวกับเมืองด้วย¹ ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้สนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเมืองกับชนบท โดยมีแนวความคิดเกี่ยวกับความสำคัญของพื้นที่ชนบทซึ่งอยู่ระหว่างเขตต่อเมือง ดังเช่น Brian Goodall มีความเห็นว่าเนื่องจากมูลค่าของที่ดินจะสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของการพัฒนาเมือง ดังนั้นที่ดินเกษตรกรรมจะต้องมีการเพาะปลูกอย่าง

¹Brian Goodall, "Urban Land-Use Patterns," in The Economics of Urban Areas, (Oxford: Pergamon Press, 1978), P. 102.

หนาแน่นถ้ายังต้องการรักษาการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรอยู่ และการทำการเกษตรกรรมของเขต
ต่อระหว่างเมืองกับชนบทมีแนวโน้มจะขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดในเมือง¹

พื้นที่เกษตรชานเมืองมีความสำคัญ และจำเป็นต่อพื้นที่ชุมชนเมืองมาก เนื่องจากเป็น
แหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ของเมืองที่สุด และสะดวกเป็นการลดค่าครองชีพภายในเมือง เนื่องจาก
มีผลผลิตเกษตรใกล้ผู้บริโภค เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ชานเมืองซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการ
ของมนุษย์ในปัจจุัน นอกจากนี้ยังป้องกันการขยายตัวของเมือง เป็นการจำกัดพื้นที่ชุมชนเมือง
ให้อยู่ในขอบเขตที่จะให้บริการด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการได้พอเพียง และเป็นประโยชน์
ทางด้านผังเมืองคือ เป็นการเก็บพื้นที่สำรองไว้สำหรับการขยายตัวของเมืองในอนาคต และทำ
ให้เกิดเมืองบริวารนครหลวง

ปัญหาของการพัฒนาเขตชานเมืองจะมีอิทธิพลต่อพื้นที่เกษตรชานเมืองโดยตรงนั้นสามารถ
จะแยกออกได้เป็น 2 แบบ โดยทั่วไปคือ ปัญหาเฉพาะของความมุ่งหมายและผลได้ซึ่งเกี่ยวข้องกับ
การพัฒนาที่ดิน และปัญหาของการที่เมืองและกลุ่มของเมืองขยายอาณาเขตเข้าไปในเขตชานเมือง
ปัญหาทั้ง 2 แบบนี้สามารถจะแยกแยะได้ดังนี้คือ

- การตัดสินใจเรื่องการใช้ที่ดินและการแข่งขันกันระหว่างเกษตรกรรมกับอุตสาหกรรม
กับที่อยู่อาศัย
- ชุมชนก่อให้เกิดปัญหาซึ่งรวมถึงการแผ่ขยายตัวของเมือง และการที่ชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่
ก่อให้เกิดปัญหาของเมืองที่ประสบมาแล้วโดยทั่วไป เช่นความแออัด สภาพแวดล้อมเป็นพิษ เป็นต้น
- ปัญหาการจราจรและความต้องการขนส่งมวลชนที่รวดเร็วเพิ่มขึ้น
- ปัญหาของการจัดหาบริการสาธารณะให้เพียงพอกับความต้องการของชุมชน

ในพื้นที่บริเวณอำเภอพานพร้าวซึ่งอยู่นอกเมือง พื้นฐานทางเศรษฐกิจดั้งเดิมคือ
เกษตรกรรม ลักษณะของที่ราบซึ่งเป็นพื้นที่รอบ ๆ อ่าวนี้เป็นที่ดินที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการ
เพาะปลูกที่สุดแห่งหนึ่ง ที่ราบและหุบเขาเหล่านี้ยังเป็นทางเข้าเมืองที่ดีที่สุด ต่อมาได้มีการ
สร้างทางหลวงและทางรถไฟสายสำคัญ เมื่อเมืองพัฒนาขึ้นก็มีความต้องการเพิ่มขึ้นในการใช้ที่ดิน

¹W. Lean and B. Goodall, "Land Use Within An Urban Area,"
in Aspects of Land Economics, (London: The Pitman Press, 1977),
p. 151-152.

ของที่ราบและหุบเขาเหล่านี้ เพื่อรองรับสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านการคมนาคมขนส่ง สำหรับเป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมต่าง ๆ บริษัทฟอร์ดแห่งใหม่ ซึ่งตั้งขึ้นที่ Milpitas บนอ่าวซานฟรานซิสโก เมื่อไม่นานมานี้ได้ใช้ที่ดินเพาะปลูกที่สำคัญไปมากกว่า 150 เอเคอร์ จะเห็นได้ชัดเจนว่าการขยายตัวของเส้นทางคมนาคมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย ปัจจัยสำคัญอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเมืองคือ การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัย ซึ่งมีสาเหตุสำคัญเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรนั่นเอง

ปัญหาอีกประการหนึ่งของการพัฒนาพื้นที่ชานเมืองก็คือ การแผ่ขยายตัวของเมืองอย่างไม่เป็นระเบียบ โดยเฉพาะการขยายตัวของที่อยู่อาศัย รุกล้ำพื้นที่เกษตรชานเมืองก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่าง ๆ และปัญหาต่อเนื่องอีกมากมาย มีชุมชนน้อยมากที่สามารถรักษาสภาพเฉพาะตัวไว้ได้ท่ามกลางการแผ่ขยายตัวของเมือง และการปราศจากขอบเขตที่ชัดเจนสำหรับกฎหมายที่ใช้บังคับเช่นนี้ นอกจากนี้ความรู้สึกภาคภูมิใจและความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชนก็จะถูกทำลาย¹

แนวความคิดเกี่ยวกับการขยายตัวของเมือง

Ray M Northem (1975: 254-285) ได้สรุปการขยายตัวของเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณพักอาศัยไว้ว่า บริเวณพักอาศัยจะเริ่มขยายตัวออกจากใจกลางเมือง ซึ่งมักเป็นศูนย์กลางธุรกิจและพาณิชยกรรม โดยจะกระจายอยู่รอบ ๆ ในระยะทางที่เดินเท้าไปถึง (Walking Distance) ด้วย วิธีการนี้จะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในเรื่องของการให้บริการระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน เมื่อประชากรเพิ่มขึ้น ระบบคมนาคมก็มีการพัฒนาดีขึ้น เขตชุมชนจะขยายตัวมากขึ้นโดยพยายามอยู่ใกล้สถานที่ทำงาน หรือแหล่งธุรกิจต่าง ๆ หรือกระจุกตัวอยู่ตามริมถนนสายหลักของเมือง ทั้งนี้เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้น้อยที่สุดนั่นเอง

¹Corwin R. Mocine, "Suburban Development Problem," in Planning 1955, (Illinois: American Society of Planning Officials, 1956), P. 76-80.

แนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเมือง

John R Ottensmann (1975: 63-68) กล่าวว่า วิธีการที่จะใช้ในการพิสูจน์การเปลี่ยนแปลงของเมืองนั้น เขาจะใช้รูปแบบการกระจายตัวของประชากร (Population Distribution Models) ซึ่งเชื่อว่าประชากรมักจะหนาแน่นบริเวณศูนย์กลางแล้วจะค่อย ๆ เบาบางลงตามระยะห่างจากจุดศูนย์กลาง เมืองในอเมริกาในช่วง 50 ปีที่ผ่านมาจะมีขนาดใหญ่มากขึ้น และเป็นเมืองแบบหลายศูนย์กลางมากขึ้น ประชากรสามารถเลือกอยู่ในที่ต่าง ๆ ได้โดยไม่จำเป็นต้องเลือกบริเวณศูนย์กลางเดียวเช่นเดิม เพราะความสะดวกในการใช้บริการขนส่งสาธารณะทำให้ความสัมพันธ์กับระยะทางลดความสำคัญลงไป และค่าของความหนาแน่นตามระยะทางก็จะลดลงไปด้วย ซึ่งจะแสดงว่าเมืองนั้นเริ่มพึ่งตนเองได้มากขึ้น

Barsic Needhan (1977: 132) กล่าวถึงการโยกย้ายซึ่งอาจเป็นผลกระทบจากระบบการขนส่งได้ เพราะว่าหากระบบการขนส่งของเมืองเปลี่ยนแปลงไป จะทำให้การโยกย้ายเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย จากความสัมพันธ์ดังกล่าว จะทำให้ลักษณะทางกายภาพของเมืองเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่สีเขียว

Ratchiffe (1975: 60) กล่าวว่าแนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่สีเขียว เป็นทฤษฎีการวางแผนเพื่อจำกัดการเติบโตของเมืองของอังกฤษ โดยมีจุดประสงค์ในการจำกัดการเจริญเติบโตของเมืองคือ

1. ป้องกันการสูญเสียเอกลักษณ์ของเมือง
2. เพื่อให้การโยกย้ายและสาธารณูปโภคของเมืองเป็นไปได้อย่างถูกหลักเศรษฐศาสตร์
3. ป้องกันการพัฒนาตามแนวยาว (Ribbon Development)
4. เพื่อให้บริการสาธารณะต่าง ๆ อยู่ภายในขอบเขตที่ทุกคนจะใช้บริการได้
5. เพื่อป้องกันสภาวะทางอากาศ
6. เพื่อรักษาสภาพแวดล้อม
7. ป้องกันการลดลงของพื้นที่เกษตรกรรม

Abrams (1971: 124) ได้ให้คำนิยามของพื้นที่สีเขียวเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายไว้ว่า ความต้องการแรกเริ่มคือ เพื่ออนุรักษ์พื้นที่เกษตรและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ต่อมาได้ใช้เพื่อ

วัตถุประสงค์ในการจำกัดหรือขีดวงให้แก่เมือง และยอมให้การเติบโตในอนาคตเกิดนอกเขตรั้ว
 ลีเชียว ในสหรัฐอเมริกาใช้คำนี้ในความหมายที่เข้มงวดน้อยกว่าคือหมายถึงพื้นที่ลีเชียวทุกชนิด
 ที่ล้อมรอบชุมชนของชนกลุ่มน้อย บางครั้งใช้เป็นกั้นชนแบ่งแยกระหว่างคนผิวขาวกับคนผิวดำ

วัตถุประสงค์ของแผนนี้ออกตาม พ.ร.บ.ผังเมือง และชนบทของอังกฤษ ในปี ค.ศ.
 1947 (Ratchiffe 1975: 63) คือ

1. เพื่อควบคุมการเติบโตของพื้นที่ที่ใช้ปลูกสร้างอาคาร
2. ป้องกันการขยายตัวของเมืองล้อมเมืองหรือมากกว่ามารวมกัน
3. เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของเมืองสำคัญ ๆ เช่น ออกฟอร์ด ยอร์ค

ต้นกำเนิดของพื้นที่ลีเชียว มาจากทฤษฎีของกรีกที่มีต่อขนาดเมืองในฝัน (Ideal
 City Size) และมีวิวัฒนาการมาเรื่อย ๆ ที่มีชื่อเสียงมากคือระหว่างปี 1920 ถึง 1930
 คณะกรรมการวางแผนภาคสำหรับมหานครลอนดอน (Greater London Regional Planning
 Committee) ได้เสนอทางเลือก 2 ทางคือ

1. ควรมีสิ่งกีดขวางที่ยืดหยุ่นได้ ซึ่งจะยับยั้งการเจริญเติบโตเป็นพื้นที่พิเศษ ซึ่งได้มี
 การอนุรักษ์ไว้
2. ให้มีการเก็บที่ว่าง ซึ่งเป็นที่ถาวรแน่นอน ซึ่งเป็นที่ห้ามไม่ให้มีการพัฒนาเลย

ภายหลังสงครามได้มีการพัฒนาเมืองใหม่จำนวนมากซึ่งมีความสนใจในเรื่องการขยาย
 ตัวของเมืองในอนาคตมากยิ่งขึ้น ได้เกิดปัญหาเรื่องราคาที่ดินในเมืองเพิ่มขึ้น และเนื่องจาก
 การมุ่งพัฒนาในศูนย์กลางเดิมของเมืองที่มีอยู่ทำให้เพิ่มปัญหาด้านการจราจรมากขึ้น เนื้อที่จำนวน
 มากได้ถูกกำหนดหรือเสนอแนะให้เป็นพื้นที่ลีเชียวกีเพื่อที่จะป้องกันไม่ที่ดินถูกทำลายหรือทอดทิ้ง
 ไป นอกจากนี้ยังทำให้เกิดธรรมชาติที่สวยงาม มีคุณค่าด้านภูมิทัศน์ (Land Scape) เป็น
 ปอดสีเขียวของเมือง เพื่อใช้ในการหายใจและแก้ไขปัญหอากาศเป็นพิษด้วย¹

¹John Ratchiffe, "The Emergence of Modern Town Planning,"
 in An Introduction to Town and Country Planning, 2 nd. ed. (London:
 Hutchinson & Co. (Publishers) Ltd, 1975), pp. 60-64.

Gideon Golany ได้พูดถึงพื้นที่สีเขียวไว้ว่า คุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่ชัดเจนของเมืองใหม่ (New Town) ก็คือพื้นที่สีเขียวและที่ว่าง ทั้งสองอย่างเป็นสิ่งสำคัญที่สุดใน การทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่น่าพึงพอใจ ริ้วสีเขียวเป็นสิ่งที่ยกเมืองใหม่จากเมืองที่อยู่รอบ ๆ อย่างชัดเจน และทำให้ที่ดินในแบบต่าง ๆ ภายในเมืองเองได้อย่างชัดเจน พื้นที่ว่างทำให้เกิดแหล่งนันทนาการ ในทางกายภาพริ้วสีเขียวและที่ว่างเป็นเอกลักษณ์ของเมืองใหม่

ริ้วสีเขียวเป็นแนวยาวของที่ดินเปิด (Open Land) ตามขอบของเมืองใหม่ ประโยชน์ในข้อแรกก็คือ เป็นขอบเขตระหว่างเมืองใหม่และส่วนที่เหลือของเมือง ในด้านนี้ริ้วสีเขียวจะ จำกัดเสียงรบกวนและมลภาวะของทางหลวงสายสำคัญ ๆ ซึ่งตัดผ่านเมืองใหญ่ ๆ ที่ใช้พื้นที่เป็นที่อยู่อาศัย อีกประการหนึ่งช่วยเสริมสร้างบรรยากาศของชนบทสำหรับคนชบรณซึ่งส่วนใหญ่แล้ว เป็นบรรยากาศซึ่งได้หมดไปแล้วอย่างสิ้นเชิงในเมืองใหญ่ เนื่องจากความต้องการพื้นที่สำหรับการก่อสร้างเพิ่มขึ้น นอกจากนี้แล้วพื้นที่สีเขียวจะช่วยเปลี่ยนแปลงความเหนื่อยหน่ายของผู้อยู่อาศัยในเมืองให้กลับมามีจิตใจล้าภาวะแวดล้อมของพวกเขาอย่างแท้จริง¹

ผลของการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับเขตชานเมืองชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการศึกษาโดย ลูว์ดนา ธาดานิติ (2524) พบว่า เขตลาดกระบังได้มีการเปลี่ยนแปลงแบบชนบทเป็นการใช้ที่ดินแบบเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแขวงลาดกระบัง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชานเมืองเนื่องจาก ขบวนการเป็นเมืองเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งมีสาเหตุจากการปรับปรุงการคมนาคมขนส่งทางถนน การเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็วของกรุงเทพมหานคร บทบาทของนักจัดสรรที่ดิน การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม และการขยายตัวของหน่วยงานรัฐบาล

อนันต์ อหันทริก (2526) กล่าวว่า ย่านที่พักอาศัยที่เกิดขึ้นในเขตชานเมืองนั้นมักเป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ปานกลางค่อนข้างสูง โดยที่บ้านพักจะกระจายกันออกไปตามชานเมือง

¹Gidcon Golany, "New Town In-City: New Urban Venture," in New-Town Planning Principles and Practice, (New York: A Wiley-Interscience Publication, 1976), P. 266.

และนอกเมือง ซึ่งก่อให้เกิดความไม่สะดวกในการติดต่อระหว่างในเมืองและนอกเมือง ทั้งยังเป็น การสนับสนุนให้มีการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลมากขึ้น ซึ่งเป็นระบบเมืองที่เกิดขึ้นอย่างกระจัด กระจายไปไกล ๆ (Sprawling System) ทำให้การเดินทางเข้าออกระหว่างชานเมืองกับ ในเมืองมีความหนาแน่นตามเส้นทางหลวง และในช่วงเวลาเร่งด่วนการจราจรจะติดขัด นอกจากนี้การขยายตัวเมืองอย่างกว้างขวางเกินขอบเขตนั้น ย่อมหมายถึงการลงทุนในด้านการบริการ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการไม่ทั่วถึง

ลักษณะการเติบโตของพื้นที่เมืองทำให้เกิดการขยายตัวของบริเวณที่พักอาศัยจากพื้นที่ เมืองเดิม เนื่องจากการอพยพไปตั้งถิ่นฐานใหม่ โดยที่บริเวณที่พักอาศัยชานเมืองจะมีความสัมพันธ์ กับเมืองในด้านแหล่งงาน ธุรกิจการค้า และการบริการที่อำนวยความสะดวกต่าง ๆ

เล่าวสักขณ์ ไสยวรรณ (2525) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาพื้นที่เพื่ออยู่อาศัยในเขตอำเภอเมือง นนทบุรี โดยกล่าวว่า อำเภอเมืองนนทบุรีมีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้รับอิทธิพล ของการขยายตัวด้านประชากรและพื้นที่ของกรุงเทพมหานครโดยตรง ก่อให้เกิดการขยายตัวของ ที่พักอาศัยอย่างกว้างขวางในอำเภอนนทบุรี ลักษณะดังกล่าวมีผลกระทบต่อการใช้ที่ดินของอำเภอ เมืองนนทบุรี โดยเฉพาะการใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย

ปราณี นันทเลทมาตร์ (2523) ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของอำเภอเมือง สุ่มทรปราการ พบว่า อำเภอเมืองสุ่มทรปราการได้มีการเปลี่ยนแปลงชุมชนเกษตร เป็นชุมชน อุตสาหกรรม ทำให้มีการบุกรุกพื้นที่เกษตร มีการใช้ที่ดินปะปนกัน และเกิดปัญหาสภาพแวดล้อม ขึ้น และจากการวิจัยของกองผังเมือง สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร (2520) ได้กล่าวสนับสนุน การใช้ประโยชน์ที่ดินชานเมือง โดยทำการศึกษาวิจัยในเขตบางขุนเทียนได้กล่าวว่า เขต บางขุนเทียนเป็นชานเมืองที่มีดินอุดมสมบูรณ์อยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ สิ่งควรที่จะสงวนรักษาที่ดินในเขตบางขุนเทียนเพื่อการเกษตรกรรม นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลง การใช้ที่ดินชานเมืองกรุงเทพมหานครยังก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนพื้นที่สีเขียวมากยิ่งขึ้น (ศุภจิตร์ มิโนพิโมกษ์, 2525) ซึ่งประโยชน์ของพื้นที่สีเขียวในเขตชานเมืองนั้นมีความสำคัญใน ด้านการเป็นพื้นที่เกษตรกรรม การพักผ่อนหย่อนใจ เป็นอาณาเขตกันระหว่างเขตเมืองกับชนบท และยังอำนวยความสะดวกทางนิเวศน์วิทยาในแง่ของการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ สุธีรัตน์ ฌ นคร (2526) ได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และ ผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคมที่มีต่อเกษตรกรเขตหนองแขมพบว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินใน

เขตหนองแขมแต่ละประเภท ทั้งภาคเกษตรและภาคนอกเกษตร นั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ว่างเปล่าที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ (Vacant) เพื่อเป็นบริเวณที่อยู่อาศัย อุตสาหกรรมและพื้นที่เกษตรกรรม โดยมีปัจจัยมากจากการพัฒนาเส้นทางคมนาคม การเพิ่มจำนวนประชากรและการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม

012798